

PIŠE: HIKMET KARČIĆ

Od islamofobije do dehumanizacije

Analizirajući govore u Skupštini Republike Srpske u ratnom periodu može se zaključiti da su dva razloga za počinjeni genocid nad Bošnjacima: većinsko muslimansko stanovništvo u Bosni i Hercegovini i islamofobia, odnosno anti-muslimanska ideologija. U skupštini se mnogo razgovaralo o natalitetu muslimana. Radovan Karadžić u julu 1992. godine veoma jasno kaže: "Mi dobro znamo, gdje dode fundamentalizam da se tu više živjeti ne može, nema tolerancije, oni se natalitetom učetvorostručuju, a mi Srbi nismo tome dorasli, ne da samo mi Srbi nismo tome dorasli, čak ni hrišćani u Libanu nisu dorasli tim orijentalnim mentalitetima koje daje islam. Prema tome, mi to ne možemo. Ni Srbi ni Hrvati zajedno natalitetom ne mogu da kontrolišu prodor islama u Evropu, jer za 5-6 godina bi u unitarnoj Bosni Muslimani bilo preko 51%...." Za to se vođstvo srpskog nacionalističkog pokreta opredijelilo ili za potpuno uništenje BiH ili za njenu teritorijalnu podjelu, kada je broj muslimana postao relevantan.

Put ka zločinu i torturi

Dehumanizacija označava odstranjivanje ljudske osobine određene skupine na osno-

vu njihove rasne, etničke, religijske ili druge osobine. Dehumanizacija nije isto kao ne voljeti nekoga. Dehumanizacija je mnogo opasnija. Kada se određena skupina dehumanizira, okolina postoje ravnodušna prema toj skupini i njenoj sudbini. Mnogo je primjera u historiji kako dehumanizacija dovodi do nečovječnog postupanja, torture, zločina, a u krajnjoj liniji - i genocida. Robovi iz Afrike tokom 18. i 19. stoljeća posmatrani su kao bezrepi majmuni. Jevreji tokom pogroma i Holokausta prikazivali su kao miševi. Tokom genocida u Ruandi, Hutu su smatrali Tutsije žoharima. Bošnjaci su tokom genocida smatrani genetski pokvarenim i poturčenim materijalom koji treba da se "istrebi zbog izdaje svoje pradedovske vere".

Podsjećanja radi, početkom 1993. godine, u Skupštini Republike Srpske raspravljalo se o muslimanima. Momčilo Krajišnik je bio riječ: "Dobro, gospodo, da zaključimo. Skupština je zauzela stav da su Muslimani komunistička tvorevina i da predstavljaju vjersku skupinu turske orijentacije... Oni su nevjernici, narod koji nije narod, odnosno narod koji hoće da bude narod i nema nikakve argumente za naciju... Mi ne prihvatomu tu vještačku naciju. Smatramo da su muslimani sekta, grupacija ili skupina, tur-

Dehumanizacija Bošnjaka započela je 1991. godine nakon objave rezultata popisa.

Povećani broj Muslimana iskorišten je u propagandne svrhe za planirano istrjebljenje. Dobro je poznata servirana teza o uspostavljanju tzv. "Islamske države" ili "džamahirije" u Bosni i Hercegovini odnosno strah od dominacije muslimana. Radilo se o islamofobiji koju je rijetko ko primjećivao.

ske orijentacije... Ko je za? Ima li neko protiv? Suzdržan? Gospodo, hvala vam, usvojili smo zaključke jednoglasno."

Danas smo svjedoci kako ekstremni desničari u Evropi koriste slične argumente naročito kada su imigranti u pitanju - da će u budućnosti islam postati dominantna religija u Evropi; da muslimani na pripadaju Zapadu već Istoku itd. Ono što je ključno za dehumanizaciju jeste da je ona vrlo usko povezana sa željom za dominacijom i kontrolom ciljane skupine. Drugim riječima, svako nečovječno postupanje i zločin ove vrste prvo prođe proces dehumanizacije. Istraživanje rađeno 2015. godine u Sjedinjenim Američkim Državama pokazalo je da su anketirani bili spremni dehumanizirati muslimane. Stepen dehumanizacije povećao se nakon bombaškog napada na Bostonskom maratonu. Popularnost Donalda Trumpa, porast desnice u Evropi i Brexit dokazi su da je netolerancija dostigla nove granice. Islamofobične izjave i postupanje navedenih, nažalost, imaju svoju publiku i svoje pristalice.

Prilikom analize trenutačne situacije muslimana u Evropi, treba imati na umu jednu historijsku činjenicu. Jevreji su prije Holokausta bili više i bolje integrисани u evropskom društvu u odnosu na muslimane u Evropi danas. Jevreji su tada slabo poznavali svoju historiju, jezik i kulturu. Bili su ugledni građani Njemačke, Francuske, Poljske....ali, ta činjenica nije ih poštovani gašnih komora. S tim u vezi je veća bojazan za sudbinu muslimana u Evropi danas. Zato je potrebno aktivnije učeće u javnom životu s ciljem razbijanja predrasuda i sprječavanja islamofobije.

Dehumanizacija Bošnjaka

U kontekstu Bosne i Hercegovine, dehumanizacija Bošnjaka započela je 1991. godine nakon objave rezultata popisa. Povećani broj Muslimana iskorišten je u propagandne svrhe za planirano istrjebljenje. Dobro je poznata servirana teza o uspostavljanju tzv. "Islamske države" ili "džamahirije" u Bosni i Hercegovini, odnosno strah od dominacije muslimana. Radilo se o islamofobiji koju je rijetko ko primjećivao. Počinjeni genocid je dokaz da se takva retorika može uspješno prihvati i da joj se može vjerovati.

Nakon objavlјivanja rezultata posljednjeg popisa, vidljiv je rast tenzija u našoj zemlji. Pojedina retorika nas podsjeća na retoriku nakon objavlјivanja popisa 1991. godine. Jedan srpski političar koji se smatra socijalistom i protivnikom nacionalista protivio se nedavnom objavlјivanju popisa iz 2013. godine. Objašnjenje mu je bilo: "Historijski je strah Srba da će Bošnjaka biti nadpolovična većina u BiH." Drugim riječima, suživot i tolerancija je moguća sve dok Bošnjaci ne pripadaju nadpolovičnu većinu.

Tanka je linija između islamofobije i dehumanizacije, a još tanja između islamofobije i zločina. Jedino pravilnim i blagovremenim ukazivanjem na islamofobiju i borbot protiv islamofobije možemo spriječiti anti-muslimansku retoriku i djelovanje. S tim u vezi potrebno je mnogo više ulagati u edukaciju o islamu i o međusobnom dijalogu, te redovno, blagovremeno i sistematski reagovati na islamofobiju.

Dehumanizacija označava odstranjivanje ljudske osobine određene skupine na osnovu njihove rasne, etničke, religijske ili druge osobine.